

عنوان نشست: جایگاه فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی (فرصت‌ها، تهدیدها)

شناسنامه نشست	
واحد برگزارکننده نشست:	دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، گروه فیزیولوژی ورزشی
مسئول نشست:	دکتر رسول اسلامی (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
تاریخ برگزاری نشست:	۱۴۰۰/۰۹/۲۸
اعضای هیئت علمی:	دکتر رضا قراخانو (عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محمد فرامرزی (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)، دکتر عبدالحسین پرنو (عضو هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه)، دکتر صادق امانی (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)
نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مرتبط:	دکتر بختیار ترتیبیان (نماینده گروه برنامه‌ریزی درسی وزارت علوم، شاخه فیزیولوژی و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)، استاد مجید جلالی (پیشکسوت و مربی فوتبال)، دکتر نیما نکبسا (رئیس کمیته آموزش فدراسیون فوتبال)
مسئله محوری نشست:	۱- میزان توانایی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی برای قرارگیری در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی ۲- مشکلات و موانع پیش روی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی برای قرارگیری در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی ۳- راهکارهای عملیاتی در جهت ایجاد فرصت برای فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی برای قرارگیری در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی
سازمان‌های هدف توصیه سیاستی:	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی)، وزارت ورزش و جوانان، آکادمی ملی المپیک، فدراسیون‌های ورزشی

چکیده مباحث طرح شده (مقدمه، چالش‌ها و مشکلات پیش رو):

سال‌های زیادی است که رشته فیزیولوژی ورزشی شکل گرفته است و تقریباً در تمام دانشگاه‌های کشور در حال اجرا است. این رشته گرایش‌های متعددی در دوره‌های ارشد و دکتری دارد که در سال‌های گذشته چندین بار دستخوش تغییر شده است. طبق آخرین تغییرات اعلامی از سوی شورای گسترش وزارت علوم سه گرایش فیزیولوژی کاربردی، فیزیولوژی تندرستی و تغذیه ورزشی به عنوان گرایش‌های این رشته اعلام شده است. بر این اساس، هرساله در کل کشور نزدیک به هزار نفر از این رشته فارغ‌التحصیل می‌شوند که آمار قابل توجهی می‌باشد؛ اما سؤال اصلی این است که آینده شغلی این افراد در زمان پس از فارغ‌التحصیلی چه خواهد بود؟ فرصت‌های شغلی پیش روی این سرمایه‌های ملی که به صورت رایگان تحت آموزش قرار گرفته‌اند، چه خواهد بود؟ و چه تعداد از آن‌ها جذب بازار کار خواهند شد. متأسفانه به دلیل نبود یک نظام شغلی منسجم برای رشته فیزیولوژی ورزشی هم‌اکنون این دسته از تعلیم دیدگان وزارت علوم هیچ‌گونه جایگاه شغلی مشخصی در کشور عزیزمان ندارند. باین حال، فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی می‌توانند در جایگاه‌های شغلی متعددی از جمله مربی باشگاه‌های ورزشی، معلمی و دبیری ورزش، مربیگری خصوصی، مربی بدن‌ساز تیم‌های ورزشی، مشاور ورزشی در حوزه سلامت و ... فعالیت کنند.

یکی از حوزه‌های موردعلاقه فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی برای فعالیت که از محبوبیت بالا و سطح درآمدی نسبتاً مناسبی برخوردار است، حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی باشگاهی و ملی به عنوان مربی بدن‌ساز است. باین حال، تاکنون تعداد محدودی از این فارغ‌التحصیلان موفق به حضور در این تیم‌ها و فعالیت به عنوان بدن‌ساز و بخشی از کادر فنی شده‌اند؛ بنابراین، یک مشکل اساسی در این زمینه وجود دارد که چرا علی‌رغم تعداد بالای فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کشور آن‌ها موفق به حضور در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی نشده‌اند. با توجه به اهمیت آینده شغلی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی و کمکی که این افراد می‌توانند به این تیم‌ها در زمینه آماده‌سازی بدنی کنند، پرداختن به این موضوع که چرا فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی در جذب به عنوان کادر فنی موفق نبوده‌اند از

اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و روشن‌سازی مشکلات پیش‌رو و ارائه راه‌حل‌ها می‌تواند به رفع این مشکل کمک شایانی کند. از این‌رو، هدف از برگزاری این نشست بررسی جایگاه فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی بود.

توضیح دقیق اهداف نشست همراه با ذکر چالش‌ها و مشکلات پیش‌رو و خلاصه دیدگاه‌های مطرح‌شده در این باره:

هدف از برگزاری این نشست بررسی جایگاه فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی بود. مشکل اساسی در این زمینه این است که چرا علی‌رغم تعداد بالای فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کشور و علاقه‌مندی زیاد آن‌ها برای حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی، تاکنون تعداد زیادی از آن‌ها موفق به حضور در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی نشده‌اند.

نشست با حضور اساتید برجسته و صاحب‌نظر در این حوزه و با حضور نماینده برخی از دستگاه‌های مرتبط برگزار شد که موضوعات مطرح‌شده در نشست حول محورهای زیر انجام گرفت.

۱. بررسی جایگاه فعلی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش در کادر فنی تیم‌های ورزشی
۲. میزان هم‌راستایی سرفصل‌های درسی فیزیولوژی ورزش با نیازهای کاری افراد حاضر در کادر فنی تیم‌های ورزشی
۳. توانایی‌های موردنیاز فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش از نگاه مربیان برای حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی
۴. میزان پذیرش فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش برای حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی توسط مربیان باشگاهی و تیم ملی
۵. میزان توانمندی تئوری و عملی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش برای حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی

۶. موانع و مشکلات پیش‌روی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش برای حضور در کادر فنی تیم‌های ورزشی

۷. میزان پذیرش فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش توسط فدراسیون‌ها برای حضور در دوره‌های آموزشی موردنیاز کادر فنی

در ابتدا به روند مربیگری و آماده‌سازی تیم‌های ورزشی از روش‌های سنتی گذشته تا روش‌های علمی امروزی اشاره شد. در این نشست از افزایش دانش فنی و سطح علمی مربیان یاد شد و بیان شد که کادرهای فنی تیم‌های ورزشی نسبت به گذشته توسعه پیدا کرده است که این موضوع فرصت مناسبی را برای قرارگیری فیزیولوژیست‌های ورزشی در جایگاه کادر فنی فراهم آورده است. همچنین به تبیین جایگاه کنونی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی پرداخته شد و گفته شد که امروز فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش نیز از سطح علمی بالایی برخوردار هستند. همچنین، به این نکته اشاره شد که امروزه توان فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزش برای قرارگیری در کادر فنی بالا است.

سپس به بررسی سرفصل‌های درسی رشته فیزیولوژی ورزش و میزان انطباق آن‌ها با نیازهای کادر فنی پرداخته شد. در این بخش، سرفصل‌های درسی قبلی فیزیولوژی ورزشی گزارش داده شد که مشخص شد در سرفصل‌های قبلی رشته به بعد عملی و مهارت افزایی اهمیت داده نشده است. سپس، به سرفصل‌های جدید (۱۴۰۰) رشته فیزیولوژی ورزشی اشاره شد که مشخص شد در این سرفصل نیز علی‌رغم بهتر شدن اما هنوز به بحث مهارت افزایی و کارآموزی دانشجویان فیزیولوژی ورزشی اهمیت داده نشده است.

در بخش بعدی، یکی از مربیان سرشناس لیگ برتر به بیان نیازهای فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی از منظر سرمربیان برای قرارگیری در کادر فنی پرداختند. ایشان برخی از ویژگی‌ها و توانمندی‌های مهارتی لازم برای یک فارغ‌التحصیل فیزیولوژی برای قرارگیری در کادر فنی تیم را برشمردند.

۱. دانش و توانایی اجرای آزمون‌های دقیق و کاربردی برای به تصویر کشیدن نیم‌رخ فیزیولوژیک ورزشکاران

۲. ارائه برنامه‌های تمرینی برای آمادگی بدنی (تمرین، زمان‌بندی)
 ۳. توانایی برقراری ارتباط مؤثر با سرمربی برای به حداکثر رساندن آثار تمرین
 ۴. آموزش و مشاوره در مورد مواردی چون کنترل و پایش شدت تمرین، روش‌های ریکاوری، آب‌رسانی، بیش‌تمرینی
 ۵. توانایی کار با سایر اعضای کادر فنی (فیزیوتراپ، پزشک، کمک مربی، روان‌شناس، متخصص تغذیه)
 ۶. توانایی استفاده از دستگاه و فناوری‌های روز کمک تمرینی (GPS، جلیقه‌های تمرینی و ریکاوری و ...)
 ۷. توانایی کمی‌سازی عملکرد و ارائه گزارش به کادر فنی
- در ادامه به بیان دیدگاه‌های علمی و عملی در مورد مهارت‌های موردنیاز فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی پرداخته شد. همچنین بیان شد که یک فارغ‌التحصیل فیزیولوژی ورزشی علاوه بر گذراندن دروس تئوری و سرفصل‌های درسی رشته فیزیولوژی ورزشی، می‌بایست در دوره‌های آموزشی فدراسیون‌ها برای کسب گواهی‌های موردنیاز برای کار در تیم‌های ورزشی شرکت کنند. آن‌ها همچنین باید در دوره‌های کسب مهارت و کارآموزی شرکت کنند.
- سپس به بررسی موانع و مشکلات پیش روی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی برای قرارگیری در کادر فنی تیم‌ها پرداخته شد. همچنین به میزان تطابق ساختار کادر فنی تیم‌های ایرانی با تیم‌های ورزشی خارج از کشور پرداخته شد. نتیجه این بخش این بود که ساختار کادر فنی تیم‌های باشگاهی و ملی ما هنوز با ساختار تیم‌های کشورهای توسعه‌یافته فاصله دارد و نیازمند به‌روزرسانی دارد. فرصت‌های شغلی موجود در کادر فنی تیم‌های ورزشی را تشریح کردند که فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی قادر به تصدی آن‌ها هستند. در این بخش به جایگاه‌های بدن‌ساز، آنالیزور، تمرین دهنده و متخصص تغذیه ورزشی اشاره شد. در ادامه به بررسی میزان توانمندی فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی به لحاظ کسب مهارت پرداخته و مشخص شد که دانشجویان فیزیولوژی ورزشی به لحاظ دانش در سطح مناسبی هستند. با این حال به لحاظ مهارت کاری از سطح قابل قبولی برخوردار نیستند.

در ادامه نیز به ورود فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در دوره‌های آموزشی و کسب مهارت‌های تکمیلی اشاره شد. در این بخش به الزامی بودن سرتفیکیت‌های فدراسیون‌های ورزشی برای کار در تیم‌های باشگاهی و ورزشی اشاره شد و خاطر نشان شد که برای قرارگیری در کادرهای فنی تیم‌های ورزشی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی علاوه بر مدارک آکادمیک دانشگاهی می‌بایست در دوره‌های آموزشی فدراسیون‌ها شرکت کنند. درنهایت، دیرنشست به جمع‌بندی مباحث مطرح شده پرداخته و سپس توصیه‌های سیاستی به دستگاه‌های اجرایی کشور برای رفع موانع موجود در به‌کارگیری فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کادر فنی تیم‌های ملی و باشگاهی را ارائه شد.

توصیه‌های سیاستی:

۱. ایجاد مرجعی برای ثبت شناسنامه کاری فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در این حوزه و ارائه سرتیفیکیت کاری در صورت نیاز (وزارت ورزش، کمیته و آکادمی ملی المپیک): نبود یک مرجع تخصص برای ارائه سرتیفیکیت کاری در حوزه فیزیولوژی ورزشی همواره باعث شده است که استفاده از این عزیزان در موقعیت‌های شغلی از جمله کادر فنی تیم‌های ورزشی از یک نابسامانی برخوردار باشد که بعضاً وجود رابطه‌ها و سفارش‌های بالادستی باعث شده است که دست افراد متخصص و کاربلد این رشته از این فرصت‌های شغلی کوتاه باشد. لذا سامان‌دهی به این موضوع می‌تواند باعث ایجاد فرصت برابر برای تصدی جایگاه‌های شغلی این رشته به‌ویژه کادر فنی تیم‌های ورزشی خواهد شد.
۲. اصلاح برخی از سرفصل‌های درسی بر اساس نیازهای روز تیم‌های ورزشی (دفتر برنامه‌ریزی درسی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری): جمع‌بندی مطالب ارائه شده به‌طور مشخص نشان می‌دهد که سرفصل‌های فعلی رشته فیزیولوژی ورزشی اگرچه به لحاظ دانش‌تئوری از سطح مناسبی برخوردار است، با این حال به لحاظ توانمندسازی‌های مهارتی از سطح قابل قبولی برخوردار نیست. لذا بسیار ضروری است که نسبت به اصلاح برخی از سرفصل‌های درسی اقدام گردد و بخش توانمندسازی عملی و کسب مهارت‌های شغلی در این

سرفصل‌ها گنجانده شود. این مهم نیز نیازمند کارگروهی متشکل از استادان و صاحب‌نظران در دو بعد تئوری و عملی است.

۳. ایجاد کانون فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی و ایجاد شبکه ارتباطی با مربیان (انجمن فیزیولوژی ورزشی ایران): امروزه به دلیل بیشتر بودن عرضه نسبت به تقاضا، داشتن ارتباطات فعال به کسب موقعیت‌های شغلی کمک شایانی می‌کند. از طرفی به وجود آمدن کانون فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی این امکان را فراهم می‌آورد تا به عنوان یک مرجع با سایر ارگان‌ها از جمله کانون مربیان ارتباط برقرار کرد و از این طریق فرصت‌هایی برای اضافه شدن فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی به کادرهای فنی تیم‌های ورزشی ایجاد شود.

۴. برگزاری دوره‌های تخصصی به صورت چندجانبه (فدراسیون‌ها، دانشگاه‌ها، مراکز ملی ورزش) با ارائه سرتفکیک کاری معتبر: موضوعی که در بحث موانع به کارگیری فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی در کادر فنی تیم‌های ملی بسیار جلب توجه می‌کند، عدم توانایی مهارتی کافی فارغ‌التحصیلان این حوزه برای برآورده کردن نیازهای حرفه‌ای کادر فنی است. از این رو، ایجاد دوره‌های مهارت افزایی چندجانبه از طریق دانشگاه‌ها، فدراسیون‌ها و مراکز ملی ورزش می‌تواند به افزایش سطح مهارتی این افراد کمک کرده و آن‌ها را آماده قرارگیری در کادرهای فنی تیم‌های ورزشی کند. با این شرایط هم این عزیزان و هم ورزش کشور از آن سودمند خواهند شد.

۵. ایجاد ظرفیت مؤثر در کمیته‌های آموزش فدراسیون‌های مختلف جهت دادن سمیه به فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی (فدراسیون‌های ورزشی): بدون شک شروع به کار کردن فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی صرفاً با مدرک دانشگاهی و بدون سرتفکیک‌های فدراسیون‌های مربوطه امکان‌پذیر نخواهد بود. از طرفی، فدراسیون‌ها نیز با جذب نیروهای متخصص حوزه فیزیولوژی ورزشی در صورت گذراندن دوره‌های آموزشی مورد تأیید آن‌ها می‌تواند از افراد با تخصص ورزش بالاتر و علمی‌تر در بدنه ورزش مربوطه استفاده کند که باعث اعطای و ارتقای آن ورزش خواهد شد؛ بنابراین، اعطای

سه‌میه مشخص و یا اولویت به فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی برای شرکت در دوره‌های آموزشی فدراسیون‌ها می‌تواند یک گام مؤثر و سودمند برای هر دو طرف باشد که در نهایت به ارتقای ورزش کشور و به کارگیری فارغ‌التحصیلان متخصص فیزیولوژی ورزش خواهد انجامید.

۶. ارائه شیوه‌نامه پیشنهادی مؤثر به دستگاه‌های ورزش کشور (وزارت ورزش، کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌های ورزشی) جهت اضافه کردن مشخصه تحصیلات فیزیولوژی ورزش در انتخاب مربی بدن‌ساز در تیم‌های ملی: استفاده از نیروهای متخصص و علمی در بدنه ورزش کشور می‌تواند به پیشرفت ورزش و کسب نتایج درخشان بیانجامد. از طرفی، متخصصین فیزیولوژی ورزش سال‌ها در این حوزه به کسب دانش پرداخته‌اند که می‌توان با به کارگیری آن به پیشرفت ورزش کشور کمک کرد. از این رو، قرار دادن شاخصه تحصیلات فیزیولوژی ورزشی برای انتخاب بدن‌سازان تیم‌های ملی می‌تواند باعث پیشرفت ورزش کشور و کسب نتایج درخشان‌تر در میادین بین‌المللی کمک کرده و از طرف دیگر فرصتی را برای فراگیری فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی در کادر فنی تیم‌های ملی فراهم آورد.

۷. ایجاد تفاهم‌نامه‌های دوسویه با باشگاه‌های ورزشی جهت قرارگیری دانشجویان فیزیولوژی ورزشی تحت عنوان کارآموز (دانشگاه‌ها، باشگاه‌های ورزشی): یکی از موانع بسیار مهم در به کارگیری فارغ‌التحصیلان فیزیولوژی ورزشی نداشتن مهارت‌های کار عملی لازم در زمان اجرای کار به‌رغم داشتن دانش تئوری بالا است؛ بنابراین، ایجاد بستری برای قرار گرفتن دانشجویان این رشته در کنار تیم‌های ورزشی باشگاهی و ملی به‌عنوان کارآموز می‌تواند شرایطی را فراهم آورد که آن‌ها ضمن کمک به باشگاه‌ها از توان و تجربه کار عملی بالایی برخوردار شوند. این مهم با انعقاد تفاهم‌نامه‌های کاری بین باشگاه‌ها و دانشکده‌های ورزش قابل اجرا خواهد بود.

۸. ایجاد دوره‌های مکمل و اجرای سیستم ارزشیابی وابسته به کسب مهارت‌ها (دانشگاه‌ها): نیازهای مهارتی دانشجویان با توجه به ماهیت هر رشته متفاوت است. امروزه دوره‌های آموزشی مکمل در دانشگاه‌ها به‌عنوانی خلاصه می‌شود که در راستای توانمندسازی

دانشجویان در تولید علم، مقاله‌نویسی یا کارهای پژوهشی است؛ اما متأسفانه نیازهای واقعی جامعه خیلی در این دوره‌ها مورد توجه قرار نگرفته است. لذا، ایجاد دوره‌های مکملی که به کسب مهارت‌های کاربردی و فنی در رشته مورد نظر توجه کند می‌تواند به توانمندسازی عملی فارغ‌التحصیلان رشته فیزیولوژی ورزشی کمک کند. همچنین، ایجاد یک نظام ارزشیابی ترکیبی با دو وجه تئوری و عملی (مهارتی) می‌تواند به افزایش کسب مهارت در دوره‌های تحصیلی رشته فیزیولوژی ورزشی و در نهایت توانمندسازی فارغ‌التحصیلان این رشته کمک کند.